

erooft ons
ant genade
en beginne
van herstel
schepping
zienigheid,
in de eene
pening.

reformeerde
eg opgaan,
eft. Zoodra
van Gods
veer tegen
schepping
tie, gunst-
de funda-
de confes-
ter te hand-
trijders als

en andere
erfenis van
aover diens
n met een
in Kuiper
hij ga ach-
de vaderen
leden heb-
hij snijde
itgesneden
rferen is
laar eerste
het zuivere
ovenschrif-
erde theo-
stracht ont-

REMMER.

hebben dit
nummer";
s de vraag
ing van de
j de jaars-
den, zullen
n de dagen
en de len-
to's-op-flu-

echismus",
s nieuwste
igrekend.
e weet wat
at de man
aair mond
al zeggen:
as Barth's
ig met be-
sten, wordt
zing ervan
e t l a n d-
at, zooda-
rdt, de ve-
ndelijk te-
n weten-
stunte-
i man, die
n, toen hij
vang heeft
m het we-
en. Het is
zen vorm,
en bedrukt

in te gaan
ienigheid);
ig aan het
hat seine
K. S.

voor 1951.

over dezen
adden een
n met een
n, de Wet-
ben uitge-
op tijd, en
le geen zin

nplaar ook
formeerden
ds de ver-
et warmte
kring wel
ld de voor-

waar weg-
genoemde
eformeerde
ar uitnoo-
kanten van
weigerd en

van de doorbraak geen „beking” ondergingen. De medewerkers zijn voor Januari Ds R. H. Bremmer; Februari Ds Jac. van Nieuwkoop; Maart Ds W. Scheele; April Ds J. J. Arnold; Mei Ds J. W. Verheij; Juni Ds J. Keizer; Juli Ds B. Geuchies; Augustus Ds G. Spijker; September Ds H. C. Overeem; October Ds H. Vogel; November Ds W. Scheele; December Ds J. C. Janse.

Onder elke overdenking vindt men de initialen van den schrijver. We hebben ons mes in het „bloe” gezet en het grondig vernield. Natuurlijk alleen om te weten of we een aanbeveling konden schrijven na ten minste iets gelezen te hebben. Het kon. Hier wordt gearbeid ter Schriftopening en niet een praatje opgehangen aan een tekst. Boven elk blaadje vindt men het te lezen Schriftgedeelte. Aan het eind wordt een te zingen (of anders te lezen) psalmvers aangegeven.

Wie voor een familielid of vriend nog een kalender wil bestellen, schrijve een briefkaart. Indien voorradig wordt voor verzending gezorgd door de Kalendercommissie, De Wetstraat 13, Arnhem.

De kalender is om zijn Schriftopening een werkelijke vooruitgang. K. S.

„Zendingskalender 1951”. Uitgave van Hendrik de Cockstichting, Stadhouderslaan 25a, Groningen.

Het onderscheid tusschen den Arnhemschen en den Groningschen kalender zal wel bekend zijn: dagkalender de ééne, voor élkén dag tekst met bespreking, tweemaand-kalender de andere, voor elke twee maanden één blad, met teekening in kleurendruk, kalender, feest- en gedenkdagen, maanstanden, en op de achterzijde een artikel, samenhangend met de zending; medewerkers voor dit jaar ds D. van Dijk, ds S. S. Cnossen, ds H. Veltman, ds D. Vreugdenhil, ds J. P. v. d. Stoel, sr J. v. Egmond. Die zuster maakt heusch geen verlegen figuur naast die vijf theologen. Ik heb eens, maar dat was al jaren en jaren geleden, 'n hoogleeraar in Amsterdam hooren verzuchten: wie kan nu eens interessant over de zending schrijven? Hij bedoelde het woord „interessant” goed en de vraag was óók goed. Ze was ook actueel. Men heeft op het gebied van de voorlichting inzake de zending het roer heelemaal omgeworpen. Welnu — ook deze zuster kan interessant over de zending schrijven. Het lijkt me de moeite te loonen als van onze arbeiders op het terrein we meer van die bijdragen krijgen, niet in den rapport-stijl.

We bevelen ook dezen kalender hartelijk aan. Papier goed, druk verzorgd, en teekeningen zóó, dat het element „wandversiering” niet in gedrang komt. De prijs is f 1.—, maar Zendingcommissies hebben korting. K. S.

Dr G. Ch. Aalders, „Esther”. Dr S. Greijdanus „I—II Petrus”. Dr F. W. Grosheide, „Jacobus”. Dr S. Greijdanus, „Judas”. Alle: onderdeelen van de Korte Verklaring der H. S. met nieuwe Vertaling, Kampen, J. H. Kok N.V., 1950.

Wederom vier deeltjes in drie banden van de K. V. in herdruk. Wat we reeds meermalen opmerkten, geldt ook nu: de reeks als geheel blijven we dankbaar ontvangen als bijdragen tot het verstaan der H. Schrift. Het treft ons weer: in één bandje een schors en een geschorste, die niet meer preeken mocht van Godswege volgens zijn confrère. Wel de Schrift openen..... We hopen, dat de advocaat van de groep studenten, die destijds zich heeft afgescheiden van het toenmalige Studentencorps Fides Quaerit Intellectum, en toen den naam heeft opgedischt van het Corps, dat ze verlaten hadden, tegen de N.V. J. H. Kok geen proces zal beginnen, omdat ze onder den naam van Greijdanus terecht, maar dan ook in lijnrechte tegenspraak met de tastbare onwaarheden van dezen advocaat, waarvoor nog pas de Heere gedankt is in den kring der schorsers (dr de Bondt sprak zoo iets over God, die de oogen geopend had) heeft laten afdrukken: „in leven Hoogleeraar aan de Theologische Hoogeschool”. Wij vinden dat juist; die advocaat niet. En Grosheide ook niet. Om maar niet verder te tasten in de narigheden.

Over het deeltje Esther heb ik een ander maal reeds eenige dingen opgemerkt. K. S.

Dr C. Bouma, „Het Evangelie naar Johannes”, deel I, deel II, Korte Verklaring, Kampen, J. H. Kok N.V., 1950.

Wijlen dr C. Bouma, dien we ons reeds uit den studententijd herinneren als nauwkeurig en niet van humor ontblooten leerling van Lindeboom als exegeet, en die toen reeds groote belangstelling aan den dag lei voor tekst en exegese van het N. T., heeft in de K. V. Johannes' Evangelie toegewezen gekregen. Eén van die gevallen, waarin de auteur van den Bottenburg-Kommentaar voor een bepaald bijbelboek een ander is dan de voor dit boek optredende bewerker in de K. V. Soms heeft dan het felt, dat de K. V. geen argumentatie geven kan, althans geen preciese en gedetailleerde, voor den bewerker het nadeel, dat men bij verschil van diens meening, omtrent een bepaalde Schriftplaats met die van den bewerker van den kommentaar-Bottenburg, zich al gauw van hem losmaakt. Hier is dit zoo niet. De komm.-Bottenburg, pas voltooid, en met het Ev. v. Joh. besloten, heeft tot be-

werker van Joh. Ev. dr Grosheide. Dr Bouma's verdienste blijkt m.i. daaruit, dat men toch niet zóómaar zegt: nu ja, het is maar de K. V. Wie van Grosheide's uitkomst niet altijd overtuigd zou zijn, zal toch met die van Bouma willen rekenen, ook al blijft deze gebonden aan het werkschema der K. V. Overigens heeft Bouma meer stijlverwantschap met Grosheide dan met Greijdanus. K. S.

Nel Verschoor—van der Vlis, „Wie luis-tert er mee?” 2e dr. J. H. Kok N.V., Kampen.

Aardige vertellingen, die niet veel aanleiding geven voor divinaties naar schrijfters paedagogische opvattingen in detail of grondvragen (die meestal dezelfde zijn). Vlotte teekeningen van Tj. Bottema. Heleere druk. Leestijd: 4—8 jaar. Volgens omslag. De boog lijkt me 'n beetje té lang gerekte voor snuggerdjes. Maar die zijn tenslotte 'n minderheid. Aanbevelen. K. S.

*. Persoonlijk dankwoord

Het zij me vergund, met een enkel woord in dit blad uiting te geven aan mijn gevoelens van groote erkentelijkheid voor de vriendelijke bewijzen van medeleven, die in de laatste dagen in verband met mijn verjaardag mij zijn geworden. Het zou te veel zijn in dit dankwoord onderscheidenlijk allen te betrekken, die, zakelijk gezien, er in te betrekken zijn. Een enkel woord moge daarom volstaan, waarin ik alles tracht samen te vatten.

Heetgeen het meest verblijd heeft, is de gemeenschaps-oefening van leden van één Kerk, zooda die, niet alleen in brieven en telegrammen, of op andere wijze gebieken is, maar ook in die moete vergadering zich deed zien, waarin, dank zij den arbeid van onderscheiden werkomit-é's, mij enkele geschenken aangeboden zijn, die alle bij elkaar de verdienste hebben, als ik het zoo mag uitdrukken, dat ze niet hebben bedoeld, den zestig-jarige zoo ongeveer naar de rust te verwijzen, maar hem aan het werk wilden houden. Ik geloof, dat voor iemand, die men op dezen dag flink herinnerd heeft aan het feit, dat zestig jaar een behoorlijke leeftijd is, deze manier van presentjes aanbieden wel zeer sterk troostelijk is.

Het heeft me voorts getroffen, dat óók van personen buiten de Kerken, die ik dienen mag, belangstelling getoond is. Laat mij daarover sober zijn; voorzover het personen betreft, die nog steeds aansprakelijkheid aanvaarden voor de regelen, die in '44 aan alle geloovigen zijn gesteld, stellen deze regelen een muur, die niet kan worden overbrugd, laat staan geslecht, door uitingen van belangstelling voor een persoon. Die rechts- en leerregels waren de eigenlijke kwestie. In die regelen kwam niet de minste wezenlijke verandering. Wanneer het personen betreft uit Kerken, ik denk met name aan de Hervormde Kerk en de Chr. Geref. Kerken, wier streven gericht is op toenadering op een schriftuurlijke basis, heb ik deze teekenen van medeleven aanvaard, en ben er blij mee geweest.

Voorts moge in de toekomst onze arbeid blijven aanbevolen zijn aan Hem, Die alle ding regeert en Die het leven van allen houdt in eigen, vaste hand. K. S.

AAN EEN JONGEREN TIJDGENOOT, No. 24

„The pleasing bar”

Amice,

Je oudejaarsavondoverdenking, — zal die gerúst zijn? „Sylvester-avond” behoort onder ons niet tot de „onder praecept” staande feestdagen. Trouwens, hij staat óók niet onder roomsch praecept. Rome zou nog de eenige kana hebben kunnen bieden voor de ijking van Sylvester-avond als feestdag. Je kent toch den naam Sylvester-avond wel als aanduiding van den oudejaarsavond? Welnu, die heele wonderlijke benaming is ontleend aan het feit, dat de roomsche paus Sylvester gestorven is op den laatsten dag van het jaar 335. Een bekend man; onder zijn „regering” is het concilie van Nicea gehouden, en als jij thuis bent in je kerkboek, achterste gedeelte, dan weet je wat dat concilie gedaan heeft, en nóg beteekent. Ook gaat het verhaal, dat deze paus Constantijn — den eersten „christenkeizer” — heeft genezen en gedoopt. Maar al is hij een man van betekenis geweest, ook voor ons — die eerste eeuwen waren ook de onze, juist de onze — dat is toch geen reden om een tweeden Decem-berdag te noemen naar een roomschen man? We hebben aan één genoeg, zoo niet te veel. Natuurlijk denk ik aan Sinterklaas.

Maar de oudejaarsavond blijft onzen geest boeien; we schuiven op..... naar 't graf. En 't is den mensch gezet, éénmaal te sterven en daarna het oordeel. Tenslotte is de jaarwisseling niet een droom van óns, maar een instelling van God.

Juist daarom is het gedenken van dien dag ook voor jongeren zoo goed: zou dat een zede van kniesooren zijn? O neen; ze zouden met kniezen ophouden, als ze maar werkelijk „gedachten”. Kniesen is juist een pogen om zich te ontdoen van den elsch-tot-gedachtenis.

Dezer dagen las ik weer eens in den quasi-bijbel der Mormonen. Je hebt wel eens van die secte gehoord; ze heeft veel van zich doen spreken, en heeft er verstand van, te zorgen, dat dat nóg gebeurt. Ook in Nederland zijn ze tegenwoordig weer aan den gang. 't Is lang geleden, dat ik zelf — toen op jouw leeftijd — met een paar vrienden in de plaats waar we samen studeerden, eens op de kamer van één onzer, een ontmoeting had met twee van de apostelen, of zendingen der Mormonen. Ze waren er neergestreken, en wilden ons stadsvolkje winnen voor het Mormonisme. En wij zouden n. probereen hen te verslaan, waar ze bij waren. We hadden ze uit-

genoodigd, om met den bijbel op tafel, zich te laten overtuigen, dat ze een valschen profeet volgden.

Nu, ze waren niet malsch. Ik zal niet zeggen, dat ze den bijbel beter kenden dan wij; want bijbelkennis is geen aangelegenheid van veel teksten uit het hoofd kennen, maar van inzicht in de eenheid van Gods openbaring. We hadden goede leermeesters gehad van huis uit, op school, en later, en we volgden nog dagelijks zulke goede leermeesters. Maar die twee mormoonjes — wel, m'n goeie man, ze kenden teksten, losse teksten, bij de honderden. Ze wisten ook precies, waar ze stonden. Ik herinner me één van die amerikaansche kereltjes: jonge vent, bleek, nerveus, maar zijn bijbeltje in de hand lag geen oogenblik stil. Toen iemand onzer hun betwistte, dat het ware volk Gods speciaal naar Amerika zou overgebracht zijn (je weet, dat de Mormonen in den staat Utah, met name in Salt Lake City, hun centrum, en prachtige „tempel” hebben), toen vloog de hand van den „zending” naar Genesis 49:22. Daar lezen we van den zegen, dien Jacob op zijn zonen legde. Van Jozef sprak Jacob: „His branches (Hebr. daughters!) run over the wall: zij takken (dochteren) loopen over den muur. Heel wat engelsche en amerikaansche bijbeluitgaven vermelden bij wijze van kantteekening, dat het hebreeuwache woord „banooth” al wordt het vertaald door „takken”, ook, en wel meestal, „dochteren” kan beteekenen. Dat doet trouwens onze Statenvertaling ook. Nu laat ik dien tekst en die exegese verder rusten; we zijn maar gewone menschen. Maar die mormoon versloeg alle geleerden in éénen: de takken van Jozef liepen over den muur, den „wall”; die muur was de Atlantische Oceaan, die zoo heel lang schelding tusschen de volkeren gemaakt had; en dus waren de takken van Jozefs wijnstok (of woudt u lezen: zijn dochters? dat mocht ook wel, de Mormonen hielden vaak meer dan één vrouw erop na) heengetrokken over den Atlantischen Oceaan. Het daagt weer in het Westen: Utah! Je ziet, dat Hitler niet de eerste geweest is, die het had over den Atlantik-Wall. Maar die moest dan alle „takken” tegenhouden. —

Nu dan, die Mormonen met hun vreemde denkbeelden interesseeren ons verder niet. Ik wil naar den oudejaars-avond terug. Op de laatste bladzij van hun „Boek van Mormon” (dat is dan die quasi-bijbel van hen) staat, in het laatste vers:

And now I bid unto all, farewell. I soon go to rest in the paradise of God, until my spirit and body shall again re-unite, and I am brought forth triumphant through the air, to meet you before the pleasing bar of the great Jehova, the eternal Judge of both quick and dead. Amen !).

Heb je ook niet eventjes vreemd opgekeken, toen je daar las: the pleasing bar? De plezante bar van Jehova? Jehova's aangename, behaaglijke „bar”? Voor die aangename bar hoopt de schrijver zijn lezers weer te ontmoeten, straks, als ze door de lucht zijn gevoerd, om den Heere te ontmoeten. O nee, er staat iets anders: om elkaar (!) te ontmoeten. Die „pleasing bar” komt trouwens niet alleen aan het slot van dezen mormoonen „bijbel” voor, ter plantse waar de echte bijbel heeft: Die deze dingen getuigt zegt: ja, Ik kom haastig, ja, kom, Heere Jezus. Maar dezelfde uitdrukking, en vrijwel dezelfde volzin, wordt ook op een andere plaats van het Boek van Mormon gevonden: The Book of Jacob (broeder van Nephi), 6:13.

Nu moet je eerlijk blijven, en geen plezant misbruik maken van het feit, dat het woord „bar” herinneringen wekt aan kroegen, salons, en een toonbank met hooge krukken, waarachter een mixer, die allerlei alcoholische dranken uitrekt aan de klanten. Behalve een buffet, een gelagkamer, kan het woord ook beteekenen: slagboom, barrière, afsluitboom, maatstrep, balk, balie. En bij dat laatste woord zijn we al de gelagkamer uit, en de rechtszaal binnengestapt. Ook de engelsche bijbel kent het woord „bar”: Job 38:10: „grenzen en deuren” van de Statenvertaling heeten daar „bars and doors” (van den oceaan). En in Jona 2:6 zegt de biddende Jona: The earth with its bars closed upon me for ever: de grendelen der aarde sloten zich voor mij voor eeuwig.

Ook over het boek van Mormon nil nisi bene: niets dan met goede reden en op goede wijze. Die „pleasing bar” moet wel de Balie zijn, waarachter de Rechter zit van hemel en van aarde.

Maar dat woord „pleasing”, — aangenaam, genoeglijk — hoe denk jij daarover? Is het niet een tikje overmoedig? Is het niet te zeer een trotseeren van den „hoogen”, en „verheven” en „verschrikkelijken” troon? Spreek zóó iemand, die pas gelezen heeft: Ik zag een grooten witten troon, en Dengene, die daarop zat, van Wiens aangezicht de aarde en de hemel wegvloeden (Openb. 20:11)?

Laten we maar kort zijn. De ideeën, die de Mormonen aangaande den hemel en de zaligheid hebben, wel, ik hoop dat je er nooit iets van zult „smaken en proeven”. En het woord „pleasing” als technische term is een grofheid. Zóó opvallend, dat het mij treft, dat de nederlandse uitgave (Amsterdam 1890) wel in de eerste plaats (Boek v. Jacob, 6:13) als vertaling geeft: „den aangename rechterstoel van God”, doch de tweede maal (aan het eind) dezelfde uitdrukking weergeeft met: den grooten rechterstoel van „den grooten Jehova”. Eerlijk is die vertaling niet. Je voelt: het is mis met dat „pleasing”. Ook al kent de engelsche bijbel de woorden „pleasant” en „pleasantness” en „please” en „pleasure” in allerlei teksten, waar het met ons woord „plezier” niets te maken heeft.

En toch, en toch.....

En toch, beste kerel, als jij en ik op oudejaarsavond niet kunnen zeggen: „daarom verwachten wij dien grooten dag met groot verlangen, om ten volle te genieten de beloften Gods in Jezus Christus onzen Heere”, wel, dan hebben we iets niet beleiden, dat wij toch zeggen te belijden. Het is de grendel, de „bar” van onze Belijdenis, het zijn haar laatste woorden.

Want hoe het zij: the pleasure of the Lord shall pros-

1) En nu, ik bid u allen vaarwel. Ik ga spoedig tot de rust in het paradijs van God, totdat mijn geest en lichaam zich wederom zullen vereenigen, en ik triumfeerend ben heengedragen door de lucht, om u te ontmoeten voor de aangename „bar” (zie vervolg van het artikel) van den eeuwig Rechter van levenden zoowel als van dooden.

per (Jes. 53:10); en: it is your Fathers good pleasure to give you the kingdom (Luc. 12:32); en Hij heeft ons verkoren according to the good pleasure of his will (Efeze 1:5). Maar wie niet gelooft: My soul shall have no pleasure in him (Hebr. 10:38).

Als je soms zegt: dat is engelsch, dan zeg ik van mijn kant: ik heb je toch de teksten genoemd? Zoek ze op, en ga dan naar de kerk, den oudejaarsdienst. En als je soms na den dienst bij de oliebollen verduard, dat je onder de preek „genoegen“ hebt gehad, wel, dan moet je meisje maar eens je vragen, of „genoegen“ wel erg veel van „pleasing“ en of de preek als sleutelbediening wel zoo heel ver van de Balie verwijderd is. Misschien laat ze je wel kleuren. Hoe het zij: besluit den dag van het jaar met volle attentie voor het slot van je confessie. Het zij pleasing, in den welangenamen tijd. Dág, en goeden nacht, je

ADOLPHUS VENATOR.

KERKNIEUWS

(Om tijd en onnoodige moeite te besparen, verzoekt de Redactie berichtjes voor deze rubriek rechtstreeks naar de administratie in Goes te zenden.)

Tweetaal te:
Groningen, A. Jagersma te IJmuiden en G. Visé te Kampen.

— **SOERABAJA.** Met ingang van 24 Dec. is de vergaderplaats van onze gemeente niet meer Prabon-Mulo-school, maar Djalan Raya Dr Sutomo 31.

Prases van den kerkeraad is niet meer br T. Fijan, maar broeder D. Dirkse, Djalan Raya Dr Sutomo 31, Soerabaja.

— **ZENDING FRIESLAND.** Deputaten voor de zending vanwege de Part. Synode Friesland hebben een circulaire aan de kerkeraden verzonden, waarvan de tekst hieronder volgt. Zij willen tegelijkertijd de leden der kerken attenderen op het „overzicht“ van de voorbereidende werkzaamheden van de Friesche kerken om te komen tot meerdere gehoorzaamheid aan het zedingsbevel van Christus, hetgeen heeft geleid tot het aanvaarden van West-Borneo als zendingsterrein van de Geref. Kerken in Nederland.

Dit rapport is thans ook verkrijgbaar voor de leden der kerken.

Hieronder dan de tekst der circulaire:

„Door Gods genade werd Cand. J. G. Agema op 21 November j.l. in de kerk te Drachten in het ambt van dienaar des Woords bevestigd en deed hij als zodanig zijn intree, om in te gaan in het zedingswerk op West-Borneo, waarheen hij 2 Dec. a.s. hoopt te vertrekken.

Hij heeft zijn roeping tot het zedingswerk aanvaard, met een open oog voor de moeilijkheden, die te overwinnen zullen zijn en in 't besef van zijn eigen zwakheid, doch ziende op de belofte des Heeren, zich en de zijnen daarbij aanbevelend in de gebeden der Gemeenten.

Hiermee komt op al de kerken in Nederland de roeping aan om ook hem in zijn werk gedurig te gedenken in het gebed, waar immers naar het besluit van de Generale Synode te Amersfoort 1948 niet alleen Oost-Soemba en Savoe, maar ook de Daerah Istimewa Kalimantan Barat (West-Borneo) aanvaard is als zendingsterrein van de Gereformeerde kerken in Nederland (Acta art. 129 B 3) en aan alle kerken geadviseerd is, zowel met de kerk van Zwolle als met de kerken in Friesland (thans de kerk van Drachten, die inmiddels als zedende kerk optreedt) samen te werken, althans tot de e.k. Gen. Synode.

Evenwel, voor een krachtig gebed is ook hier nodig,

dat de nood recht gekend wordt. Vele zijn de noden, die zich voordoen ten opzichte van het aanvaarden van de zedingsarbeid op W. Borneo, gelijk reeds openbaar werd bij de veelomvattende voorbereidende werkzaamheden, die verricht werden om te komen tot het daadwerkelijke zedingswerk op West-Borneo.

Dit zal een ieder duidelijk worden, die kennis neemt van het „Overzicht“ van de voorbereidende werkzaamheden van de Friesche kerken om te komen tot de meerdere gehoorzaamheid aan het zedingsbevel, vervat in Rapport II betreffende de periode van Augustus 1948—Juli 1949, welk rapport voor enige tijd, door de kerken in Friesland, ter informatie van de kerken, op last van de Gen. Synode (Acta Amersfoort '48, art. 129 C 7 a) werd opgesteld en aan de kerken toegezonden.

Het mag van belang worden geacht, dat van de inhoud van dit rapport nauwkeurig, niet alleen door enkelen, maar door velen, wordt kennis genomen, door leden van de kerkeraad en zedingscommissie en ook door al de leden der kerk. Hierom willen wij er de aandacht op vestigen, dat dit rapport nog verkrijgbaar is, zolang de voorraad strekt, tegen de prijs van f 1 per exemplaar plus 15 cent verzendkosten.

Wij verzoeken U, ook de leden Uwer kerk op het nog verkrijgbaar zijn van dit rapport II, te willen attenderen. Toch zij hierbij opgemerkt, dat dit rapport II ook bij de waarde heeft, als bijdrage tot de kennis van het tot standkomen van en de grondlegging voor de zedingsarbeid onzer kerken op W. Borneo.

Aanvragen kunnen worden gericht aan Ds F. van Dijk, Heereuveen, Burg. Falkenaweg 96, Girono, 135168.

Names de deputaten voor de zending van de Part. Synode Friesland.

F. VAN DIJK, secretaris.

— **TOELICHTING CORPUSLIED, VII.**

16. **Exostra:** Pont ou plateforme de bois jetée d'une tour mobile sur les murailles d'une ville assiégée et par laquelle les assaillants couraient aux remparts (Veg. Mil. iv, 21 et 17), aldus Anthony Rich (vertaling M. Chéruel), Dictionn. des Antiquités Romaines et Grecques, Paris, 1883, s. v. De aanwending voor tooneelgebruik is niet de eerste. — Faber, 865: Pons, qui de turri in murum repente protenditur, ein mauerbrecher, sturmbrücke, galerie. Het woord past dus weer bij de troffel-en-zwaard-motieven, zie boven. — Lexicon Cath., a.w. 1562: eine hölzerne bewegliche Brücke, dergleichen die Belagerer von dem hölzernen Thurme auf die Mauern der Stadt legten, um auf derselben hineinzukommen. Verder Pauly-Wissowa, etc. Zie nog inzake exostra: J. Benzinger, Hebr. Arch., Tübingen, 1907, 305: „Kam der Feind dennoch mit seinen Maschinen an die Mauer, so musste der Verteidiger die Mauerfläche mit seinen Geschossen gut bestreichen können.“ S. 307 (over belegeringskunst): Man versuchte, unter irgend welchem Schutz durch mittelst eines Damms an die Mauer heranzukommen, sie irgend wie zu untergraben und zu Fall zu bringen (II Sam. 20, 15, II Reg. 19, 32 u.a.). Hierzu dienten Sturmbocke (karim Ex. 4, 2). Belagerungstürme..... u. dgl. Da schon die alten Aegyptier solche Gerüste und Mauerbrecher angewandt haben, werden sie auch den Kanaanitern und Israeliten nicht erst in den Assyrikerkriegen bekannt geworden sein. — Keil-de Wijs, Handb. d. bibl. Arch., Utrecht, 1880, 795: (de belegering) begon met het inrichten eener linie van insluiting..... en met het opwerpen van eenen..... wal....., om van dezen met muurbrekers (karim, arietes, stormrammen, Ezec. 4:2, 21:27) en andere werktuigen (muwwari 1 Makk. 11:20) breken te maken, en eindelijk met ladders de muren te beklimmen. Het woord karim wordt door Keil-de Wijs ook vertaald met stormgevaarte (2 Kon. 25:1, Ezec. 4:2, 21:17 (22) en eld. (795/6)..... Indien..... de vesting op eene

door natuur of kunst gevormde hoogte gebouwd was, „so legte man aus Erde, Steinen oder Blumen eine schiefe Ebene an, die den Gipfel der natürlichen oder künstlichen Anhöhe erreichte: und die Belagerer waren dann im Stande, ihre Maschinen an den Fuss der Mauern zu bringen.....“ (796)..... De muurbrekers of stormrammen waren deels beweegbare torens op 4 tot 6 raden of wielen, welke met gewapende krijgslieden waren bezet en in hoogte gelijk met de torens der belegerde stad, gebouwd van een met vlechtwerk bedekt houten geraamte en voorzien van een stormram..... Auf dem beweglichen Thurm befanden sich gewöhnlich zwei Krieger; der eine schoss seine Pfeile auf die Belagerten ab, der andere hielt einen Schild zum Schutze seines Begleiters vor.“ Deels waren het eenvoudige stellingen zonder toren, met eene soort van draperie met franjes bezet, of ook met huiden bedekt, welke op raden werden voortuit gebragt en met twee muurbrekers voorzien..... Eene eigenaardige, bijzonder sterke en bijna met onoverstaaenbaar geweld werkende soort van belegeringswerken werd door den vorst Simon bij de belegering van Gaza, 1 Makk. 13:13 v.v. gebruikt, onder den naam *skorpio*..... (796).

Faber, a.w. 206, vertaalt arietes eveneens door „mauerbrecher“. Plin. 7, 56 Equum, qui nunc arietes appellatur, in muralibus machinis, Epum ad Trojam ferunt invenisse. In zijn Index Germanico-Latinus geeft Faber dan ook op „mauerbrecher“ aan: arietes, ballista, catapultas, testudo, tormentum murale, machina arietaria, sambucus, exostra. — Rich., a.w., geeft van *skorpio*: deze beschrijving: „une tour carrée placée sur des roues et élevée jusqu'à l'hauteur de neuf étages, dont chacun était muni de machines pour battre les murs et lancer des projectiles d'une dimension et d'un poids énormes. — Men kan dus veilig zeggen, dat Ezechiel (4:2) van den Heere het bevel kreeg, zoo iets als exostra's, arietes (Calvijn, C.R. 49, 105) te tekenen in het beeld van het belegerde Jeruzalem (zie Noordzij's tekening, conform wat hierboven geciteerd is, K.V., 72/3). God zelf bracht zoo de exostra in de schets, die de kerk als toekomst-beeld moest zien — ze is een profetisch gegeven dus, die exostra. De Heere zelf gebruikt soms de exostra, wil Ezechiel verder zeggen. Noordzij, 73; vgl. Ezec. 21:22. De Septuagint vertaalt in Ezec. 4:2 en 21:22 (27) karim met *skorpio*. In 2 Kon. 25:1 wordt „dajeg“ (belegeringstoren, Noordzij op Ezec. 4:2) in de Sept. *skorpio* (in Ezec. 4:2 daarentegen *skorpio*). — Gesenius-Robinson voor hebr. kar (karim), battering-ram. — Wat den singularis van exostra (vr.) betreft, lette men o.a. op Liddell-Scott (Gr.-Engl. Lexicon, 1); deze vertaalt exostra (gr.) door: stage machine identified with the *skorpio* by Hsch. and Poll. 4, 127, but distd. from it, ib. 129..... also *skorpio*, 10, IG 11 (2), 199 A. 95 (pl., Delos III BC). — Aanvankelijk hadden we in concept — zie hetgeen hierboven onder 13 opgemerkt is — den pluralis genomen, die, althans in het grieksch, blijkt voor te komen; doch omdat in het latijn zoover wij weten slechts de singulare vorm hoofdzakelijk bekend is, kozen ook wij tenslotte voor dezen. Pauly-Wissowa beperkt zich tot het tooneelgebruik (vgl. ook *skorpio*). De Thesaurus Ling. Gr. (H. Stephanus) IV, 769, legt eveneens den nadruk op het tooneelgebruik, hetgeen inmiddels den Thesaurus Ling. Lat. (H. Stephanus), t. II, basileae, 1740, 291, die naar H. Steph. Thes. Gr. 4, 769 verwijst, niet verhindert, de militaire aanwending te noemen (Vegetius, in machinis militibus oppugnatoriis). — *Belosoma* (LXX), zie nog Liddell-Scott, die voor *belosoma* aangeeft: range or battery of warlike engines; *skorpio* is daar „later form of *skorpio*, breastwork, battlement“. A. Trommsdorff, Conc. Gr. in LXX, Amst. & Tr. a. Rh., I, 1718, 266 b, vertaalt *belosoma* door ballista, arietes (merkwaardig: Jer. 51:27 voor imperator, tifsar, vgl. Nah. 3:17; Jer. 51:27 = LXX 28:27).

Boekbinderij VAN KUIJK

Voor al Uw Bindwerk.
Reformatie f 3.—
Catechismus f 2.—

Alle terugzendingen
onzer remboers.

Zalmstraat 1 - Scheveningen

Adverteert in dit blad

KENT U REEDS

Zangers en Speellieden

van D. W. L. MILO?

Dit werk is onmisbaar voor hen,
die belang stellen in den eere-
dienst onzer Kerken. Prijs
f 5.—, voor abonné's op de
R.-B.-Serie f 2.50.

Vraagt het Uw boekhandelaar
of den uitgever.

Oosterbaan & Le Cointre N.V.,
Goes, Giro 36000.

EN NU ALLEMAAL!

Prijs: f 7.90

Bestel deze bundel bij de Boek- of Muziekhandel of rechtstreeks bij de Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. - GOES

GIRO 36000

Zangbundel voor de Christelijke Gezinnen en Verenigingen

En nu allemaal!

Een Zangbundel voor de Christelijke gezinnen.

De gehele Pers is eenparig in haar uitbundige lof over deze Zangbundel.

En ook van particuliere zijde komen blijken van instemming en blijdschap over de uitgave van deze bundel binnen.

Het is een bundel, welke met de uiterste zorg is samengesteld en bij elk vers is de toets van Gods Woord en onze Gereformeerde Belijdenis aangelegd.

Hebt U al een exemplaar besteld?

Wanneer gij familielid, vriend of kennis iets goeds wil schenken, geef dan deze Zangbundel, die, ook wat de uitvoering betreft, een sieraad is.

Vraag ons uitvoerig prospectus!

VERSCHEENEN:

Dagboek voor het Christelijk Gezin 1951

onder redactie van Ds W. SCHEELE.

Gebonden in geheel linnen band, met goud bedrukt,
730 pagina's — formaat 8x12½ cm.

Prijs slechts f 2.50!

De inhoud van dit dagboek is gelijk aan die van de Gereformeerde Scheurkalender 1951.

De oplage is beperkt. Bestellingen worden in volgorde van binnenkomst uitgevoerd.

Verkrijgbaar bij de boekhandel en bij de
KALENDERCOMMISSIE, De Wetstraat 13, Arnhem